

Марина Черник

Сумський державний університет

МУЛЬТИМОДАЛЬНІСТЬ АНГЛІЙСЬКОМОВНОГО ДИТЯЧОГО НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ДИСКУРСУ

У сучасній літературі дедалі більшої популярності набуває використання мультимодальних засобів творення тексту, представлених застосуванням вербальних, просторових, візуальних, аудіальних та інших модусів. Широко застосовують це явище в науково-популярній літературі, зокрема в дитячій, адже дитяче сприйняття потребує залучення нетрадиційних, інноваційних засобів передачі інформації.

Дитячі науково-популярні тексти як засіб відображення реальної дійсності у зрозумілій та цікавій для дітей формі позначені застосуванням широкого спектру мультимодальних засобів, спрямованих на спрощення сприйняття інформації й привернення уваги молодших читачів.

Дитячий науково-популярний дискурс як багатофункціональна єдність концентрує інформацію про наукові факти, події та чинники, пов'язані з науковими реаліями, викладеними в доступній і зрозумілій для дітей формі. Доступність та зрозумілість дитячих науково-популярних видань забезпечується донесенням інформації через поєднання різних модусів, які становлять мультимодальність творення тексту.

Мультимодальність як міждисциплінарне поняття ґрунтується на різних каналах та типах сприйняття інформації, на одночасному використанні та взаємодії вербальних невербальних, візуальних та інших аспектів. Мультимодальність у дискурсі розглядають як поєднання вербальних та невербальних засобів, які містять різні типи людських відчуттів: зорові, слухові, рухові та статичні (Левада, 2020, с. 3). Маріна О., Шатило Д., Шило П. (2021) визначають мультимодальність як

інтеграцію та комбінацію різних типів модусів, таких як культурно та соціально сформовані семіотичні ресурси в різних типах дискурсу.

Макарук Л. Л. трактує мультимодальність як лінгвістичну дво- або мультимодусну перцептивну категорію, для якої характерна принаймні одна модальність, а також як співіснування різних за природою ресурсів, що належать до щонайменше двох систем, використаних у комунікативних актах (Макарук, 2019, с. 99). Модус як певний набір засобів однієї системи передає значення, сполучаючись при цьому як з одиницями цієї системи, так і, за потреби, з іншими, що належать до інших систем. Окремими групами модусів є вербальні одиниці, цифри, знаки пунктуації, фотосвітлина, піктограми тощо (Макарук, 2019, с. 491).

Для дитячого науково-популярного дискурсу характерне комбінування мультимодальних кодів, яке забезпечує зацікавлення дітей та підвищує ступінь сприйняття інформації. Першочерговим у дитячих науково-популярних виданнях лишається використання мовного коду, проте його репрезентація потребує підсилення іншими видами кодів, основними з яких є візуальний, слуховий, тактильний та просторовий.

Різні модуси можуть продукувати відмінні значення, які, накладаючись одне на одне, утворюють єдність смислу повідомлення. Їхнє комбінування є складним і цілеспрямованим процесом, який дозволяє доносити суть до потенційного адресата, апелювати до його свідомості, а також спонукати до дій (Макарук, 2019, с. 106).

Як і в будь-яких виданнях, у дитячих науково-популярних текстах текстотвірною є вербальна складова, яка закладає тематичний та репрезентативний вектори видання. Залежно від рівня читацької компетентності вербальна представленість варіюється, іноді залишаючи домінантність іншим модальностям, які також відіграють вагомий роль у творенні досліджуваних текстів. До таких модальностей належать візуальна, аудіальна, просторова, тактильна, ольфакторна та дигітальна модальності.

Візуальна модальність у дитячих науково-популярних текстах відіграє провідну роль, адже спрощує сприйняття інформації й візуалізує описані у виданні поняття. Згідно з дослідженням Макарук Л. Л., візуальний код репрезентується візуальними графічними моделями, які поділяються на іконічні, ілюстративні, фотографічні; піктографічні; символічні; картографічні. Перераховані вище типи можуть доповнюватися паравербальними ефектами (сегментація, графічні ефекти, колір, шрифтові варіації, які відображаються на фоні вербальних одиниць) (Макарук, 2019, с. 235–236).

Аудіальна модальність інтегрується з вербальною та візуальною модальностями у вигляді актуалізації звукових елементів, що експліцитно або імпліцитно репрезентують звучання навколишньої дійсності, й диференціюється на домінантну, фонову та стилістичну.

Просторова модальність дитячих науково-популярних видань визначається формою та форматом книжок. Для досліджуваних у цій роботі видань характерне відхилення від стандартних прямокутних форм на користь форм, які відповідають тематиці видань, таких як у формі планети Земля, тіла людини або тварин, транспортних засобів тощо.

Тактильна модальність дитячих науково-популярних видань актуалізується за рахунок інтеграції тактильних відчуттів й розрахована на розширення спектру пізнання навколишнього світу наймолодшими читачами. Зазвичай такі видання мають мінімізовану кількість вербальних елементів й реалізують інформативний та розважальний потенціал іншими мультимодальними кодами (візуальними, аудіальними, просторовими тощо).

Ольфакторна модальність у досліджуваному матеріалі репрезентується поодинокими прикладами, інтегруючись із вербальною, візуальною та тактильною модальностями, що сприяє сенсорному розвитку дітей через інтерактивний механізм творення текстів.

Отже, мультимодальні підходи у створенні та використанні англomовних дитячих науково-популярних текстів значно підвищують

ефективність навчання, залучення та розвитку особистості дитини. Оптимальне поєднання тексту й зображень, врахування вікових особливостей і використання різних модальностей для оцінювання знань є ключовими для сучасної освіти.

Список використаних джерел

1. Макарук Л. Л. Мультиmodalність сучасного англомовного масмедійного комунікативного простору. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – Германські мови (035 Філологія). – Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки; Запорізький національний університет, Міністерство освіти і науки України, Запоріжжя, 2019.
2. Маріна, О., Шатило, Д., Шило, П. (2021). Маніфестації мультиmodalності в сучасному англомовному художньому дискурсі. *Folia Philologica*, 2, 23–32, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2021/2/3>
3. Цапів А. О. Поетика наративу англійськомовних художніх текстів для дітей. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови. – Херсонський державний університет Міністерства освіти і науки України; Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України; Харків, 2020.
4. Alvermann, D., & Wilson, A. (2011). Comprehension Strategy Instruction for Multimodal Texts in Science. *Theory Into Practice*, 50, Pp. 116–124. <https://doi.org/10.1080/00405841.2011.558436>.
5. Bateman, J. (2019). Multimodality and Materiality. *Poetics Today*. <https://doi.org/10.1215/03335372-7298536>.

6. Collins, S., Durlington, M., & Gill, H. (2017). Multimodality: An Invitation. *American Anthropologist*, 119, Pp. 142–146.
<https://doi.org/10.1111/AMAN.12826>.
7. Kolegaeva, I., Strochenko, L., Tomchakovska, Yu., Tomchakovskiy, O. (2020). The Poly Code Character of the English Learners' Dictionaries. *Arab World English Journal*. Special Issue. AWEJ. P. 244–254.
8. Koutsikou, M., Christidou, V., & Bonoti, F. (2021). Interpersonal Meaning: Verbal Text–Image Relations in Multimodal Science Texts for Young Children. *Education Sciences*, 11, 245.
<https://doi.org/10.3390/EDUCSCI11050245>.
9. Kulish V., Chernyk M., Ovsianko O., Zhulavska O. (2022). Pragmatic metaphorisation of nature silence effect in poetic discourse. *Studies in Media and Communication*. Volume 10. Issue 1. P. 43–51. URL:
<https://doi.org/10.11114/smc.v10i1.5479>
10. Prihodko, A. I. (2016). Cognitive-communicative organization of the evaluative frame. *LEGE ARTIS-LANGUAGE YESTERDAY TODAY TOMORROW*, 1(1), P. 275.
11. Sandler, W. (2022). Redefining Multimodality. P. 6.
<https://doi.org/10.3389/fcomm.2021.758993>.